

Utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 b § rättegångsbalken.

Inledning

Justitieministeriet ber om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och 11 kap. 3 b § rättegångsbalken.

Denna regeringsproposition hänför sig till lagstiftningsprojektet Andra åtgärder för smidigare straffprocesser (fas 1). I syfte att göra straffprocessen smidigare pågår också de separata projekten Utvidgande av tillämpningsområdet för åtalsuppgörelse (OM064:00/2023) och Övergripande översyn av bötesförfarandet (OM061:00/2023). För beredningen av Andra åtgärder för smidigare straffprocesser har det dessutom tillsatts en arbetsgrupp vars mandatperiod är 5.3.2025–31.5.2026 (fas 2, OM088:00/2024).

Denna proposition innehåller förslag som syftar till att göra straffprocessen smidigare genom att ändra bestämmelserna i förundersökningslagen, lagen om rättegång i brottmål och rättegångsbalken.

Det föreslås att bestämmelserna om förundersökning och åtalsprövning görs smidigare genom att behandlingen av målsägandens privaträttsliga anspråk, skyldigheten att registrera en anmälan om brott, åtgärdseftergift, förundersökningsmyndigheternas och åklagarnas samarbetsskyldighet, förfarandet med avslutande utsaga och motiveringsskyldigheten i fråga om beslut ändras. Nya bestämmelser som gör straffprocessen smidigare föreslås när det gäller underrättelse av den som förhörs om rättigheter och skyldigheter samt information vid förundersökning. Behandlingen av särskilt omfattande brottmål görs smidigare också genom att det görs möjligt att använda offentlig delgivning och att foga en anmälan om brott till en tidigare registrerad anmälan om samma brott.

Bestämmelserna om domstolsbehandling av brottmål görs smidigare genom att telefondelgivning av stämning möjliggörs i fall där målet kan behandlas i skriftligt förfarande eller trots svarandens utevaro. De befogenheter som polisen för närvarande har att instämma svaranden vid påträffande av svaranden utökas till att gälla också stämningsmän. Tillämpningsområdet för skriftligt förfarande och utevarohandläggning utvidgas genom att maximistrafen höjs och användningen av dessa förfaranden görs smidigare.

Remissinstanserna ombeds framföra sina åsikter om de föreslagna åtgärderna strukturerat enligt rubrikerna nedan.

Bakgrund

En enhällig promemoria av arbetsgruppen som bedömt åtgärder som kan göra straffprocessen smidigare (Justitieministeriets publikationer, betänkanden och utlåtanden 2023:16) överlämnades till justitieministeriet den 6 april 2023. Totalt 53 utlåtanden inkom till ministeriet, och ett sammandrag av remissvar publicerades (Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:17).

Regeringsprogrammet innehåller dessutom flera mål som handlar om smidigare straffprocesser. Det har skrivits en bedömningspromemoria om dessa åtgärder och de åtgärder som föreslogs i arbetsgruppens promemoria (Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2025:18). Dessutom beställde justitieministeriet en utredning om utvidgning av tillämpningsområdena för skriftligt förfarande och utevarohandläggning i straffprocessen (Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2025:15).

Utkastet till regeringsproposition har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet, bland annat utifrån de nämnda utredningarna och i samarbete med i synnerhet inrikesministeriet och Polisstyrelsen.

Målsättningar

Målet med de föreslagna ändringarna är att resurserna inom straffrättsvården ska riktas på ett mer rättvist och ändamålsenligt sätt. Genom smidigare straffprocesser kan rättssäkerheten garanteras effektivare och behandlingstiderna förkortas.

Svarsanvisningar för mottagare

Vem som helst kan lämna ett utlåtande. Vänligen lämna utlåtandena i första hand genom att svara på begäran om utlåtande på utlatande.fi. Anvisningar för att använda och registrera sig i tjänsten finns på utlatande.fi under fliken Anvisningar > Bruksanvisningar (användarstöd: [lausuntopalvelu.om\(at\)gov.fi](mailto:lausuntopalvelu.om(at)gov.fi)). Ministerierna ombeds också att spara det utlåtande som de lämnat via utlatande.fi i ärendehanteringssystemet VAHVA (VN/22303/2023). Om det inte är möjligt att använda utlatande.fi kan utlåtandena sändas till ministeriets registratorskontor per e-post på adressen: kirjaamo.om@gov.fi eller per post till adressen: Oikeusministeriö PL 25, 00023 Valtioneuvosto. I de utlåtanden som lämnas in till registratorskontoret ber vi er ange ärendenumret VN/22303/2023. Dessutom ber vi att de utlåtanden som lämnas in till registratorskontoret skickas till exempel som bilaga till e-posten i Word- eller PDF-format så att utlåtandehandlingen inte innehåller onödiga personuppgifter, såsom privatpersoners e-postadresser. Alla utlåtanden är i regel offentliga i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Utlåtandena publiceras på projektets offentliga projektsidor (valtioneuvosto.fi/sv/projekt, identifieringskod OM060:00/2023). Ett utlåtande som lämnats in av en privatperson publiceras dock på projektsidorna endast om personen skriftligen begär det till exempel i samband med sitt utlåtande eller i ett foljebrev till utlåtandet. Alla utlåtanden som lämnats via utlatande.fi, också utlåtanden från privatpersoner, är automatiskt tillgängliga för alla på utlatande.fi. Ministeriet publicerar inte de utlåtanden som lämnats in till registratorskontoret på utlatande.fi. Utlåtandena ska inte innehålla onödiga personuppgifter. Även om ett utlåtande

som en privatperson lämnat in till registratorskontoret inte publiceras på webben, kan alla ta del av det vid ministeriet i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Tidtabell

Vänligen lämna utlåtandet senast den **8.8.2025**.

Beredare

Specialsakkunnig Jurkka Jämsä, tel. +3582951 50281, fornamn.efternamn@gov.fi

Länkar:

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM060:00/2023> - Muut rikosprosessin sujuvoittamistoimet (vaihe 1) - Oikeusministeriö

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164924> - Rikosprosessin sujuvoittaminen : Työryhmän muistio - Valto

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165683> - Rikosprosessin sujuvoittaminen : Lausuntotiivistelmä - Valto

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166218> - Rikosprosessin sujuvoittaminen : Arviomuistio - Valto

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM088:00/2024> - Muut rikosprosessin sujuvoittamistoimet (vaihe 2) - Oikeusministeriö

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM060:00/2023> - Andra åtgärder för smidigare straffprocesser (fas 1) - Justitieministeriet

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM088:00/2024> - Andra åtgärder för smidigare straffprocesser (fas 2) - Justitieministeriet

Bilagor:

[HE-luonnos_vaihe 1.pdf](#) - HE-luonnos_vaihe 1

[Propositionens huvudsakliga innehåll och lagförslag.pdf](#) - Propositionens huvudsakliga innehåll och lagförslag

Sändlista:

Ahvenanmaan kärjäoikeus
Eduskunnan oikeusasiamies
Etelä-Karjalan kärjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus
Helsingin hovioikeus

Helsingin kärjäoikeus
Helsingin poliisilaitos
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen hovioikeus
Itä-Suomen poliisilaitos
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus
Julkiset Oikeusavustajat ry
Keski-Suomen kärjäoikeus
Keskusrikospoliisi
Korkein oikeus (varataan tilaisuus antaa lausunto)
Lapin kärjäoikeus
Lapin poliisilaitos
Lapin yliopisto
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Lounais-Suomen poliisilaitos
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Oikeuspalveluvirasto
Oikeusrekisterikeskus
Oulun kärjäoikeus
Pirkanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Savon kärjäoikeus
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Puolustusvoimien pääesikunta
Rajavartiolaitos
Rikosseuraamuslaitos RISE
Rikosuhripäivystys
Rovaniemen hovioikeus
Sisäministeriö
Sisä-Suomen poliisilaitos
Suomen Asianajajat
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry
Suomen Syyttäjähdistys ry
Suomen tuomariliitto ry
Syyttäjälaitos
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tulli
Tuomioistuinvirasto
Turun hovioikeus
Turun yliopisto
Vaasan hovioikeus
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Varsinais-Suomen kärjäoikeus
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ålands polismyndighet

Ändringsförslag som gäller förundersökning och åtalsprövning

1. Utredning av målsägandens privaträttsliga anspråk
2. Registrering av brottsanmälan
3. När förundersökning inte behöver göras och när förundersökningen får läggas ned
4. Underrättelse om den misstänktes rättigheter och underrättelser före ett förhör
5. Förundersökningssamarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare samt förfarandet med avslutande utsaga
6. Lindring av motiveringsskyldigheten
7. Offentlig delgivning i särskilt omfattande brottmål
8. Information om förundersökning

Ändringsförslag som gäller domstolsbehandlingen av brottmål

1. Bestämmelser om delgivning
2. Skriftligt förfarande
3. Utevarohandläggning

Förslagets konsekvenser och övriga kommentarer

1. Har ni något att tillägga eller kommentarer angående konsekvensbedömningen?
2. Har ni kommentarer om genomförandet av förslagen eller om lagarnas ikraftträdande?

3. Har ni andra kommentarer om utkastet till regeringsproposition?

Hinkkanen Ville
Oikeusministeriö

Jämsä Jurkka
Oikeusministeriö